

Kurva malom

a vízikönyv száma XII/9.

A forrás után ötödikként épült Kurva malom romjai ma is láthatók a Sályból Latorba vezető út jobb oldalán. A vízhasználat jogát legalább 20 évre visszamenőleg igazoló alispáni határozat és a vízikönyv számát, a tulajdonosok nevét, illetékességét a fölötte és alatta lévő malmok vízikönyvi dokumentációjából, műszaki terveiből és engedélyokirataiból ismerhető meg. 1892- 1903 között a Kurva malom 1/2 részben Hindulák Györgyné, 1/2 részben Podvinecz és Hesiler¹ tulajdonában volt, akik 4005/92 VII 22 számmal kapták meg Borsod vármegye alispánjától az igazoló jogerős határozatot. A malom Borsod vármegye vízikönyvében a XII/9 számot kapta.

„A malom az 1900-as évek elején került Mizser András tulajdonába. Saját malomárokban vezetett, felülhajtott vízikerék a meghajtomú. Az őrlés, darálás malomköves rendszerű. Termelési profilok: fa-és fűrészáru, szemestakarmány daráló, árpagyöngy készítés, kendertörő /idénymunka/. A malom kb. az 50-es évek közepéig működött /államosítás.”
Mizsér Sándor közlése.

A malom az első (1763-1787) és a második (1808-1869) katonai felmérés térképén is szerepel – még név nélkül. A harmadik (1869 – 1887) katonai felmérés, valamint a Magyar Királyság (1869 – 1887) 1:25.000 léptékű térképe már név szerint említi a Tarizsa, a Kajla, a Csákó és a Leányfalusi malmokkal együtt. A Magyar Honvédség 1:25.000 léptékű, 1953-ban készült térképe – név nélkül jelöli.

2015 nyarán a Sályért Egyesület tagjainak részvételével - köztük a malom egykori tulajdonosainak mai leszármazottjával - tartott helyszíni bejárásom a malom romjait pontosan azonosítottuk.

¹ A Podvinecz és Hesiler megnevezés feltehetően egy céget (gazdasági társaságot) takar, erre utal, hogy a tulajdonos illetékessége (község) sorban Budapest olvasható.

A Kurva malomról – a fentebb már említett Latori felső malomhoz és a Latori alsó kendertörőhöz hasonlóan – a Kolos Mihály budapesti mérnök által készített tervekből, helyszínrajzokból és a 13 sályi malmot leíró műszaki leírás általános részéből kapunk képet.

Műszaki leírás, általános rész

A műszaki leírás általános része 13 sályi malmot sorol fel, a tulajdonos(ok) nevének és lakhelyének (illetőségének), az alispáni igazoló határozat és a vízikönyv számának feltüntetésével. A műszaki leírás általános részének teljes szövegét lásd a *Latori felső kendertörő* vízikönyvi dokumentumait ismertető résznél (1160-12.pdf). Azonos tartalommal olvasható a 13 sályi malomra – így a Kurva malomra is – vonatkozó általános műszaki leírás az Alsó Tarizsa malom (1186-04.pdf), a Kajla malom (1157-18.pdf) és a Csákó malom (1156-17.pdf) vízikönyvében is.

A forrás után ötödikként épült Kurva malmot – egy, a vadpatak 17+72 szelvényénél az Adriai tenger szintje fölött 170.70 méter koronamagassággal épült duzzasztógát segítségével látták el vízzel. A műszaki leírás általános részében olvasható:

A második duzzasztó csupán a Kurvamalom részére szolgál vízkivételi célra s fenntartása is csupán ezen malom tulajdonosát illeti. Ez idő szerint miután a kurvamalom nincsen üzemben, teljesen el van hanyagolva.

A patak hossz- és keresztshelvényei

A vadpatak hossz-shelvény rajza 1:100 (magasság) illetve 1:10000 léptékben mutatja (30-tól 93-ig) a sályi patak egykori medrét, a 13 sályi malom nevét, a duzzasztó gátak és a közúti hidak helyét, illetve a víz esését az Adriai tenger szintjéhez mért 199 méterről 125 méterig. A vadpatak medrének egykori szélességét, mélységét, formáját 93 keresztshelvény segít meghatározni 1:100 léptékben.

Helyszínrajz (1903)

Az 1:2880 léptékű helyszínrajz 13 sályi malom nevét, pontos helyét, a malomépület és a malomcsatorna elhelyezkedését, helyrajzi számát közli. A folyásirány szerinti felsorolásban a forrás után ötödikként, a vadpatak 16+76 szelvényénél épült a Kurva malom. A helyszínrajzon jól látható a második duzzasztómű a Latori alsó kendertörő alatt, a patak 17+72 szelvényénél, ez terelte a vizet a Kurva malmot ellátó csatornába.

Helyszínrajz – részlet (a Kurva malom épületének pirossal jelölt része kímelés a szerzőtől)

A helyszínrajz alapján a Kurva *malom* a vadpatak bal, a malomcsatorna jobb partján állott, közvetlenül a malomépület alatt. A vadpatak 21+60(??) szelvényénél duzzasztó gát tereli a vizet a Kurva malom alatt épült további nyolc sálya malmot ellátó malomcsatornába.

A malomárok hossz- és keresztaszelvényei és műtárgyak

A Kurva malmot a malomcsatorna 16+76 szelvényénél, 164.90 méter tengerszint feletti magasságban jelöli a rajz. A vízikerek méretéről nincs adat. Alsó szomszédja, a Felső Tarizsa malom.